

BORDÁS PÉTER

tudományos segédmunkatárs (MTA-DE Közsolgáltatási Kutatócsoport)

## SMART TAXATION: OKOS ADÓZÁS A HAZAI ADÓRENDSZERBEN<sup>1</sup>

### 1. BEVEZETÉS

A gazdaság egyes ágazataiban zajló folyamatok és a társadalom változásainak megfelelően az adórendszerek világszerte átalakuláson mennek keresztül. Ezeket a változásokat az adott gazdasági környezet dinamizmusa és a bonyolultsága idézi elő, alkalmazkodva ahhoz, hogy a különféle gazdasági tevékenységekben alkalmazott technológiák és üzleti modellek folyamatosan fejlődnek, újabb és újabb technológiai vívmányokkal, adóelkerülési módszerekkel, társadalmi problémákkal szembesülnek.

Az egyre népszerűbbé váló smart (okos vagy intelligens) fejlesztési politikákat többek szerint az okos adópolitikával kell alátámasztani. A világ bármely tájáról is legyen szó azonban, egy okos adópolitika kevésbé tud értékes lenni, ha azt nem lehet hatékonyan megvalósítani.<sup>2</sup> A növekvő kormányzati szerepvállaláshoz az adóbevételek növelésére is szükség lehet újabb adók bevezetésével. A növekvő adóbevételek pedig hatékony adóigazgatást igényelnek: az új adófizetőket azonosítani kell, be kell vonni az adózási folyamatba úgy, hogy eközben az adózók oldaláról jelentkező költségek minimalizálásra kerüljenek.

Az adóbevételeket az állam elsősorban közjavak és közszolgáltatások finanszírozására használja fel. Így nagyon fontos, hogyan tervezi meg egy állam ezek struktúráját és beszedését. A jól megtervezett adók támogatják a gazdasági növekedést és a beruházásokat, ösztönzik a munkahelyteremtést, növelik a gazdasági versenyképességet és javítják a társadalmi igazságosságot. Ennek megvalósítása érdekében például az Unión belül az Európai Bizottság elemzi a nemzeti adópolitikákat, és tanácsokat ad a tagállamoknak, hogy segítse a sikeres politikák és gyakorlatok terjesztését, megismerését.<sup>3</sup>

Ahogy az uniós szakpolitikai elemzésekből is kiderül, az egyik legnagyobb adópolitikai kihívás Európában, hogy a kormányzatok túlságosan nagymértékben támaszkodnak a munkaadók adóztatására. Már csak azért is, mert ez előnytelenne is válhat a vállalkozások számára, ha túlságosan drágává válik a foglalkoztatás. Ugyanakkor az adók egy részének bizonyos szektorra való összpontosítása, például a környezetszennyezés megállítása érdekében, egyúttal segíthet a foglalkoztatás és a gazdasági növekedés felgyorsításában. Ebben a

folyamatban lehet a smart adóztatás egy lehetséges stratégia.<sup>4</sup>

#### 1.1. AZ OKOS ADÓZÁS FOGALMI MEGHATÁROZÁSA

Mindenekelőtt úgy vélem, hogy érdemes az elemzést az okos adózás fogalmának tisztázásával kezdeni. Az elmúlt évek trendjének nevezhetjük, hogy a gazdaság számos szegmensében megjelent a smart fogalom,<sup>5</sup> és lassan bármilyen megoldáshoz hozzákapcsolhatjuk, lásd például az okostelefont, okos televíziót, okos lakást, okos várost, okos mérést stb. Felmerül viszont az a kérdés, hogy mitől lesz valóban okos egy megoldás? – ennek meghatározása fogalmanként eltérő. Például smart home-nak alapvetően az otthoni energiafogyasztók, -termelők és -tárolók okos összehangolását alkalmazó épületeket nevezünk. A smart város a fenntarthatóság és jólét minden területére kiterjedően, korszerű technológiát alkalmazva fejlesztett települések megnevezése.<sup>6</sup> Míg a közüzemi szolgáltatások során alkalmazott okos mérési rendszer fogalma alatt az EU-irányelv alapján az energiafogyasztás mérésére alkalmas olyan elektronikus rendszert értünk, amely a hagyományos fogyasztásmérőhöz képest több információt biztosít, és amely az elektronikus kommunikáció valamely formáján keresztül képes adatok továbbítására és fogadására.<sup>7</sup> Az említett fogalmakban ugyanakkor közös, hogy valamely más szektorban kifejlesztett új technológia tudatos beépítéséről, használatáról van szó, mindezt a hatékonyság növelése érdekében. De mint láthatjuk, nagyon nehéz, s talán lehetetlen általános smart fogalmat alkotni.

Ugyanígy az adózás vonatkozásában is problémás lehet a fogalom adaptálása és leírása, mivel úgy tűnik, hogy az angol smart taxation kifejezés magában foglalhatja az okos adórendszer (smart tax system) kialakítását és az adózási folyamathoz kapcsolódó okos megoldásokat, valamint az okos adókat (smart tax), továbbá az ezzel összefüggő szakpolitikát (smart tax policy).<sup>8</sup> De a smart kifejezés jelentése sem egyértelmű, fordítható okos vagy intelligens adóztatásnak is, a más szakpolitikákban meggyökeresedni látszó fogalomhasználat analógiájára.<sup>9</sup> Az egyszerűség kedvéért az okos adózás fogalmának használatát tartom szem előtt a tanulmány során, bár megjegyzendő, hogy az okos adórendszer fogalmának használata talán helyesebb lenne.



Tehát a fenti okokból adódóan az okos adóztatás definíciója nem tisztázott sem a hazai, sem a nemzetközi szakirodalomban. Bár az elmúlt években született néhány tanulmány a témában, azok nem határozzák meg a fogalmát, hanem egyes megoldási javaslatokat interpretálnak. Az Európai Bizottság „Okos adózás, nyertes stratégia” címmel közzétett videója a helyes adórendszer kialakítását emeli ki prioritásként, amely támogatja a gazdaság növekedését, illetve társadalmi igazságosságot is teremt, továbbá az adócsalás elkerülését nevesíti a tagállami adópolitikák összehangolása és az információcsere révén.<sup>10</sup>

Az egyes fogalmakat tekintve úgy látom, szükséges kiemelni, hogy az okos adórendszeren belül beszélhetünk okos adózási folyamatról, okos adókról és további felhasználható okos megoldásokról. Ezek alapján talán nem is létezik okos adórendszer, mint inkább egy jövőbeni lehetőségről beszélhetünk.

Ha még is e merész vállalkozásba vágnánk, és szükséges lenne egy definícióba sűríteni az okos adórendszert, akkor véleményem szerint egy olyan adórendszert érthetünk alatta, amely mind az állam, mint adózók, mind pedig az adóhatóságok számára gazdaságilag hatékony, eredményes, és a globális hatásokra reagáló adózást, adóztatást eredményez, felhasználva a korunk által nyújtott okos megoldásokat, technikai vívmányokat, kiterjesztve ezt az adójogi szabályozás egészére. E megközelítés a lehető legtágabban értelmezi a vizsgált jelenségek körét. Ezek alapján az okos adórendszernek az alábbi dimenzióit különítem el:

- az egyes adószabályozásokban megjelenő okos megoldások,
- az adóigazgatásban, az adóhatóságok által kínált okos megoldások,
- az adókötelezettségek teljesítését segítő okos megoldások.

Fontosnak tartom az elején rögzíteni, hogy az okos adózás nem jelenthet egyet az adóelkerüléssel, az adózási folyamat kikerülésével, azaz az adófizetési kötelezettség ilyen formában történő csökkentése nem lehet okos megoldás.

Jelen tanulmány további részében a hazai adórendszerben fellelhető okos, vagy inkább okosnak vélt megoldásokat, lehetőségeket kívánom összegyűjteni, rendszerezni a fenti dimenziók alapján, elméleti közegbe helyezve.

## 2. AZ EGYES ADÓSZABÁLYOZÁSOKBAN MEGJELENŐ OKOS MEGOLDÁSOK

Egy jól működő adórendszer alapját a megfelelő módon kiválasztott és bevezetett fő és mellékadók adják. Ezek mértéke, felhasználhatósága, funkciója, társadalompolitikai célja nagyban eltérhet egymástól a kormányzat adópolitikájának függvényében. Ma Magyarországon a 4-5 fő adóforma mellett több mint 45 egyéb adófizetési kötelezettséget tartunk számon. Már ez önmagában az adórendszer bonyolultságát eredményezi, nem beszélve a szabályozás összetettségéről, az adózók oldalán jelentkező pluszkiadásokról, amelyek az adókötelezett-

ségek teljesítése érdekében merülnek fel. E körben okos adókról és megoldásokról, azt gondolom akkor beszélhetünk, ha az képes önmagában kezelni valamely a társadalmunkat fenyegető hatást, így például a környezet szennyezését, károsítását, az előregedő társadalom okozta problémákat, illetve tud reagálni a változásokra.

A főbb adók esetében (mint például a társasági adó, általános forgalmi adó, jövedéki adó, személyi jövedelemadó) az adózás társadalompolitikai elveinek érvényesülését emelhetjük ki, amely egy okos adórendszer esetében mérlegelendő, így a méltányosság, a hatékonyság vagy a fizetőképesség elve. A fenti adónemek közül a társadalom számára a jövedelmet terhelő adók kérdése a legérzékenyebb, különösen az adó mértéke és az igazságosság megteremtése tárgyában. Hazánkban 2010 óta egykulcsos a személyi jövedelemadó mértéke. Richard Blundell közgazdász szerint önmagában az egykulcsos adó nem teszi egyszerűvé az adórendszert. Már csak azért sem, mert ha különböző jövedelemtípusok eltérő módon adóznak, akkor a valóságban kvázi több kulcsról beszélhetünk<sup>11</sup> – ahogyan a hazai rendszerben is. Bár a közgazdaságtan elméletei azt vallják, hogy a társadalmi egyenlőtlenség önmagában egészséges a társadalom és a gazdaság számára, ugyanakkor a kirívó esetekben negatív hatásokat eredményez. Ezeket egy okos adórendszerrel képes lehet kezelni a kormányzat, ha például az összes jövedelmet egyformán adóztatja annak származásától függetlenül.<sup>12</sup> Blundell is kiemeli, hogy a mai adórendszerek nem ilyenek, számos különbségtételre kerül sor, amely bonyolultságot és további igazságtalanságot<sup>13</sup> eredményez. Éppen ezért fontosabbnak tartja, hogy egy integrált okos adórendszert működtessenek, azaz az összes eleme együtt hasson valamilyen cél érdekében, mint azt, hogy egyes adók egykulcsosak legyenek.<sup>14</sup>

A hazai személyi jövedelemadó esetében kiemelendő a családi kedvezmény és az első házasság kedvezménye. Mindkét adóalapot csökkentő kedvezménynek jól körülhatárolt célja van, a házasságkötések számának és a gyermekvállalási kedv növelése, azaz végső soron a népesség számának növekedése, amelyet ráadásul a kormányzat összekapcsol a negatív adónak tekinthető költségvetési támogatással, a családi otthonteremtési kedvezménnyel (CSOK), fokozva annak hatását.

A mellékadók esetében az ún. különadók szerepét tartom kiemelendőnek, amelyek a hazai adórendszerben a 2008-as gazdasági válságot követően jelentek meg élénkebben. Ezek közül a negatív externáliák kezelésére, a környezet védelmére hivatott környezeti vagy ökoadók említendők meg az okos adózás keretében.

Globális világunkban egyre égetőbb környezeti problémákkal kell szembenéznünk, amelyek többsége valamilyen negatív externáliából fakad. Ezek kezelése természetesen közös feladatunk, de az egyes kormányzatok által bevezetett okos megoldások tovább segíthetik a megoldás sikerességét. Az adórendszerben is beépíthetők tehát olyan elemek, amelyek környezeti hatásmechanizmussal rendelkeznek, ezek az említett környezeti adók, amelyet Pigou-adónak<sup>15</sup> is szokás nevezni. Nagy Zoltán és Bartha Ildikó szerint a környezeti



adók alatt tágan értelmezve nemcsak a hagyományos értelemben vett adókat értjük, hanem az olyan fizetési kötelezettségeket, mint a díjakat, járadékokat, vámokat és egyéb közterheket is, amelynek környezeti hatása van.<sup>16</sup>

Ezek okos megoldása abban áll, hogy ösztönző hatására, alacsony költségszint mellett képesek elérni az optimális szennyezési szintet. Értve ez alatt azt, hogy az externália előállítója a leghatékonyabb technológiát használja, illetve folyamatosan csökkentse a károsanyag-kibocsátást, ezzel csökkentve vagy épp megszüntetve adófizetési kötelezettségét. Az externáliákat nagyobb mértékben előállítók pedig megfizetik az azok kezelésével járó költségeket. Persze önmagában ez sem garancia, mert lehet olyan mértékű adóteher, amely mellett továbbfolytatja a gazdasági szereplő a környezetszennyezést, tehát automatikusan nem garantált a csökkentése.<sup>17</sup>

A hazai adórendszerben számos környezeti céllal rendelkező különadó létezik, így az energiaadók (energiaellátók jövedelemadója – korábbi nevén Robin Hood-adó –, a közművezetékek adója), a környezetvédelmi termékdíj vagy épp a környezetterhelési díj.<sup>18</sup> Ugyanakkor a hazai rendszer furcsasága, hogy ezek hatásmechanizmusa nagyban eltér egymástól, nem mindegyik valósít meg a környezetvédelemmel kapcsolatos célkitűzést, vannak olyanok, amelyek inkább az általános adórendszer egy bevételi forrásává váltak, környezeti hatásuk pedig minimális. Tehát olyan ökoadó bevezetése teheti okossá az adórendszert, amely képes kezelni a negatív externáliákat, megfelelő mértékű és meghatározott célra fordítandó.

Gregory Mankiw smart adózásról szóló cikkében a Pigou-adót emeli ki, mint egyik lehetséges megoldást a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésének és a globális felmelegedés megállításának.<sup>19</sup> Ugyanakkor felhívja a figyelmet arra is, hogy a gyakorlatban különféle gazdaságpolitikai szempontok miatt kevésbé sikeres, és egy ún. „szén-dioxid-adó” növelésének lehetőségét interpetálja, amely a változatosabb energiafogyasztásra ösztönözhet.

A környezeti adók esetében, úgy gondolom további kitörési pont lehet az okos mérés által kínált technikai lehetőségek felhasználása, nemcsak a tudatos erőforrás-felhasználásra, hanem a környezetszennyezés mérésére is – s ezzel az adófizetési kötelezettség megállapításához, akár valós idejű állapotnak megfelelően. Így folyamatosan figyelhetnék annak állását, és a szükséges vállalatirányítási döntésekben segítenék az externália termelőjét.

### 3. AZ ADÓIGAZGATÁSBAN, AZ ADÓHATÓSÁG ÁLTAL KÍNÁLT OKOS MEGOLDÁSOK

Az adóigazgatás működtetése költséges, mind az állam (adóhatóság), mind az adózó oldaláról. Éppen ezért az általános elv a költségek minimalizálását, az adóbeszedés hatékonyságának növelését mondja ki.<sup>20</sup> Az internet és az informatikai eszközök elterjedése lehetővé teszi, hogy a korábban bonyolult, időigényes, és költséges

feladatok egyszerűsítésre kerüljenek. Az adó valós idejű mérése immáron valóság lehet, a technikai lehetőségek adottak hozzá – így például a fogyasztási típusú adók esetében az adó keletkezése naprakészen nyomon követhető. Az következőkben néhány olyan példát emelek ki a magyar gyakorlatból, amely valamilyen okos megoldás útján vagy az adózó terheit csökkenti, vagy az adóbeszedés hatékonyságát növeli.

#### 3.1. ONLINE PÉNZTÁRGÉP BEVEZETÉSE

Kis csúszással 2014-ben került bevezetése hazánkban – a régióban mondhatni úttörő módon – és azóta csak nőtt az online pénztárgép használatára kötelezett adózók száma.<sup>21</sup> A reform indokát az adta, hogy a korábban használt pénztárgépek adóhatósági ellenőrzése során kiderült, többféle visszaélésre is mód volt, amely milliárdos adókiesést okozott az államnak. Ebből kifolyólag egy olyan rendszer bevezetése vált szükségessé, amely többek közt már képes a visszaélési módok kivédésére, valamint az adózással kapcsolatos adatok adóhatóság rendszerébe való továbbítására is. Az új rendszerrel ez az adatszolgáltatási kötelezettség úgy valósul meg, hogy a pénztárgépeknek az adóhatóság szerverével folyamatosan kapcsolatban kell lennie, azaz online, internetkapcsolattal vagy mobilinternet segítségével. Az értékesítésen, nyugtákon, az egyszerűsített számlaadatokon kívül a pénztárgép ki- és bekapcsolása, gyakorló üzemmódba kapcsolása, továbbá a törölt tételek ezzel teljes egészében nyomon követhetővé váltak.<sup>22</sup> Ezzel az adóelkerülés csökkenthető, az ellenőrzés hatékonysága pedig növelhető lett. Ahogyan a NAV által közzétett tapasztalatokból kiderül, számos, az online pénztárgép által rögzített adat képezheti egy ellenőrzés alapját, így például ha a bevétel időbeni elosztása nincs összhangban az egység profiljával, ha feltűnően kismértékű az értékesítés, vagy ha a pénztárgépek és az alkalmazottak száma nincs összhangban.<sup>23</sup>

Bár pontosan nem határozható meg, hogy mennyivel járul hozzá az online pénztárgép bevezetése a központi költségvetés bevételeinek növekedéséhez, de az látszik a zárszámadási törvényekből, hogy 2013 után évi kb. 200 milliárd forinttal nőtt csak az általános forgalmi adóból származó bevétel.<sup>24</sup>

#### 3.2. ÉLELMISZER-AUTOMATÁK ADATSZOLGÁLTATÁSA

2017-ben bevezetésre került az élelmiszer-értékesítést kezelő személyzet nélkül végző automata berendezés felügyeleti egységgel (AFE) történő ellátása, amellyel az adóelkerülés egy másik lehetséges eszközt kívánták megszüntetni.<sup>25</sup> Az eszköz önállóan elkülöníthető zárt, elektronikus adattárolást és adatkommunikációt végez, amely alapján az adózó rendszeresen adatszolgáltatást teljesít a NAV részére, amely felhasználható az ellenőrzéséhez. A berendezések működését a NAV hírközlő eszköz útján felügyeli, amely végrehajtása érdekében az automata berendezés üzemeltetőjének szerződést kell kötnie egy felügyeleti szolgáltatóval, amely az adatok rögzítésének és a NAV felé történő szolgáltatásának technikai lebonyolítását végzi.<sup>26</sup> A fel-



ügyeleti feladatokat a Magyar Posta kapta meg, amely körülbelül 30 ezer ilyen gépet regisztrált. Ezzel tehát már az is nyomon követhetővé vált, hogy hány darab kávé, kólát vagy épp szendvicset vásároltak ilyen automataiból, s ellenőrizhető a keletkező adófizetési kötelezettség teljesítése vagy nem teljesítése – amely korábban nem volt megoldott.

### 3.3. ELEKTRONIKUS KÖZÚTI ÁRUFORGALOM ELLENŐRZŐ RENDSZER

Magyarországon 2015. március 1-jével került bevezetésre az EKÁER betűszóval jelölt rendszer.<sup>27</sup> Az Art. definíciója az EKÁER, a Közösségen belüli termékértékesítéssel, illetve Közösségen belüli beszerzéssel, valamint az első belföldi általános forgalmiadó-köteles termékértékesítéssel összefüggő áruszállítások e-útdíj kamerahálózat segítségével történő nyomon követését, a termék közúti fuvarozásával összefüggő adókötelezettségek teljesítésének ellenőrzését szolgálja.<sup>28</sup>

Bevezetésének célja a jogkövető piaci szereplők pozíciójának erősítése az áruforgalom átláthatósága, az emberi egészséget veszélyeztető élelmiszerekkel kapcsolatos visszaélések megelőzése és nem utolsósorban az adóelkerülés kiszűrése. Az EKÁER-rel nyomon követhetővé válik az áruk teljes valós útja, mivel a szállítással kapcsolatos adatokat (így például az áru megnevezése, mennyisége, címzett, feladó adatai, szállító jármű rendszáma stb.) egy központi elektronikus rendszerben kell rögzíteni a fuvarozás megkezdése előtt, amely egy automatikusan képzett azonosítószámot generál a termékegység azonosítására.

A jogalkotó próbálta a gazdasági esemény és a fuvarozás gyakorlati szemszögét is figyelembe venni, így a felsorolt adatok egy része (termék tömege, értéke, a szállító gépjármű rendszáma) a szállítmány megérkezéséig módosítható, és az átvételi helyre érkezés időpontját követő munkanapon is elegendő rögzíteni. A gépjármű rendszámának megadása nem feltétele az EKÁER-szám megállapításának, azonban a fuvarozás megkezdéséig ezt az adatot is rögzíteni kell.<sup>29</sup>

Az előzőekben bemutatott három megoldás esetében jól látszik, hogy a korunk által kínált legújabb technikai megoldások beépítéséről beszélhetünk az adóigazgatás hatékonyságának növelése érdekében. Az okossága véleményem szerint abban áll, hogy a hatóság kvázi online kapcsolatba kerül az adózóval, és az információcsere által az adókötelezettségek jobban megállapíthatóak, sőt képes lehet a rendszer azonnali adatokat szolgáltatni, amely alapját képezheti a későbbiekben különféle applikációs rendszerek kidolgozásának. Például egy olyan, ahol a bolt tulajdonosa az okos telefonjáról nyomon követheti, hogy aznap az adott pillanatig mennyi bevétele volt, és ez után mennyi és milyen adófizetési kötelezettsége keletkezett, ami sokszor nagyban megkönnyítené a gazdasági döntések meghozatalát. Fontos megjegyezni, hogy az intézkedések a hatékonyság és a közbevételek növelését szolgálják, a bevezetés során az adózóra jelentős költséget rótt. Ezt a kormány pályázat útján nyújtott támogatással próbálta kompenzálni.

## 4. AZ ADÓKÖTELEZETTSÉGEK TELJESÍTÉSÉT SEGÍTŐ OKOS MEGOLDÁSOK

### 4.1. SZJA-BEVALLÁSI TERVEZET

Az adóbevallás elkészítése az önadózás esetben különösen fontos és egyben szakértelmet igénylő kötelezettség, amely teljesítését a magánszemélyek személyi jövedelemadója esetében a NAV adóbevallási tervezet elkészítésével segíti elő 2017 óta, az erre irányuló kérelem nélkül. Ennek alapja, hogy az adóhatóság a különböző adatszolgáltatások útján rendelkezik valamennyi a személyi jövedelemadóhoz kapcsolódó információval, így az adó alapjáról, a fizetett adóelőlegről, kedvezményekről, amely alapján automatizált módon a rendszer az érintettek számára könnyedén el tudja készíteni a tervezetet. Az így elkészített adóbevallási tervezeteket az ügyfélkapun keresztül belépve a NAV saját adózóbarát oldalán teszi elérhetővé az adózók számára. Az oldal kialakítására úgy tűnik gondos hangsúlyt fektettek, mivel letisztult, felesleges információktól mentes, az átlagember számára eligazodható felületet lát maga előtt az adózó, és pár gombnyomással megtekinthető és elfogadható a tervezet.

Ügyfélkapu-regisztráció hiányában a magánszemélyek kérhetik (akár sms-ben is, amely üzenetben meg kell adni az adóazonosító jelet és a születési dátumot a következők szerint: SZJA\_adóazonosítójel\_ééééhhnn), hogy az állami adó- és vámhatóság papír alapon küldje meg az adóbevallási tervezetet. Ha a magánszemély az adóbevallás határidejéig nem fogadja el, egészíti ki, javítja az adóbevallási tervezetet, illetőleg nem nyújt be önadózóként elkészített 17SZA bevallást, akkor az adóbevallási tervezet adóbevallássá válik.<sup>30</sup>

2018. január 1-jétől fontos változás, hogy az új adóeljárási szabályok megszületésével a tervezetre vonatkozó szabályok áthelyezésre kerültek a személyi jövedelemadóról szóló törvény<sup>31</sup> rendelkezései közé, és ezzel együtt megszűnt a munkáltatói adómegállapítás intézménye. Továbbá bővítésre került az adóbevallási tervszettel összefüggő eljárással érintett magánszemélyek köre az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett magánszemélyekkel és a mezőgazdasági őstermelőkkel.

A tervezet tehát megkönnyíti a magánszemélyek adóbevallási kötelezettségének teljesítését, kiváltja a korábbi papíralapú ügyintézés, időt és pénz spórol meg az adózók számára, amely, úgy vélem egy valóban okos megoldás.

### 4.2. NAV-APPLIKÁCIÓ

2014 óta tölthető le a NAV okostelefonokra (Android és iOS) telepíthető alkalmazása, amelynek célja, hogy segítse az adózókat az adóigazgatás minden szakaszában. Ezen keresztül naprakészen megtalálható a határátkelők és az adóhatóság ügyfélszolgálatának nyitvatartási rendje, illetve a legújabb adó- és vámügyekkel kapcsolatos hírek. Sőt amennyiben szükségesnek érezi az adózó, akkor térképes navigációs rendszer segít megtalálni a kívánt célpontot. Ezenkívül közvetlen telefonálási és e-mail-küldési lehetőséget is biztosít a



rendszer. De ennél sokkal konkrétabb adózási cselekményhez is felhasználhatjuk, így például vagyónátruházás esetén egyszerűen kiszámolja a program, hogy az értékesített ingatan után kell-e, s ha igen, milyen és mekkora mértékű adót fizetni. Hasonlóan praktikus lehet az adónaptár funkció, amelyet ha élesít a felhasználó, akkor az esedékes adófizetés előtt jelzést ad róla (például áfafizetés előtt). Az üzleti életben a mindennapi döntéshozatalt segíti továbbá, hogy egy adózó, például egy partner cég nevének és adószámának megadásával könnyen kideríthetővé válik: van-e köztartozása, illetve áll-e végrehajtási eljárás alatt.<sup>32</sup> Ezzel időt és költséget takaríthat meg az adózó, racionalizálhatja a vállalat működését, irányítását.

#### 4.3. EGYSZERŰSÍTETT FOGLALKOZTATÁS (EFO) BEJELENTŐ MOBIL ALKALMAZÁS

Az előzőekben említett alkalmazáshoz hasonlóan, de kifejezetten egy adókötelezettség teljesítéséhez kínál applikációt a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt., amelyet a Budapesti Műszaki Egyetem Hálózati Rendszerek és Szolgáltatások Tanszékével együttműködve fejlesztett ki. Az alkalmazás az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény szerint létesíthető munkaviszony elektronikus bejelentésének támogatására készült. Az applikáció letöltése mellett az adózónak rendelkeznie kell Ügyfélkapu-regisztrációval. A lehetőség úgy vélem életszerű, jól alkalmazkodik a gyakorlathoz: képzeljük el az egyszerűsített foglalkoztatás gyakorlati példáját, mikor egy mezőgazdasági idénymunkára várnak alkalmi munkavállalókat, és az adott helyszínen okostelefon használatával megoldható egyszerűen a megjelent munkavállalók bejelentése.

Az alkalmazáson keresztül beküldött bejelentések joghatása ugyanolyan, mintha az a NAV 17T1042E jelű adatlapján tettük volna meg, viszont gyorsabb és kevésbé helyhez kötött megoldási forma. Ráadásul az adózó informatikai képességeinek megfelelően egyedi és haladó beküldési módra is lehetőséget kínál az applikáció. A beküldött adatokat, illetve a visszaigazolást az alkalmazás tárolja és annak befogadásáról vagy elutasításáról értesítést kap az adózó.<sup>33</sup> Tehát nemcsak gyorsabb, hanem költségtakarékosabb forma is a hagyományos telefonos módszerhez képest, mivel nem kell percekig várakozni a vonal túlsó végén, illetve idő spórolható meg azzal, hogy nem kell irodai infrastruktúrába kerülni a bejelentés megtételéhez.<sup>34</sup>

#### 4.4. A PWC IT SMART TAX MEGOLDÁSAI

Az okos adózási megoldásokban rejlik üzleti lehetőséget próbálják kiaknázni a PwC,<sup>35</sup> amelyek egyszerű, automatizált válaszokat kínálnak adózási kérdésekre IT alkalmazásaik révén. Négy, kifejezetten az adózói kötelezettségek teljesítését segítő alkalmazást dolgozott ki, ilyen az online adatszolgáltató rendszer, az automatikus belföldi összesítő jelentés kitöltő, automatikus áfabevallás-kitöltő, illetve az automatizált EKÁER-bejelentő program. E programok újdonságát az adja, hogy az adózó által összegyűjtött, tárolt adatok alapján auto-

matizált módon kerül sor az adókötelezettség teljesítésére, amely részben kiváltja az emberi erőforrást – így például a könyvelő munkájának egy részét.

Egy tavalyi törvénymódosítás értelmében<sup>36</sup> 2018 júliusától az adóalanyok online adatszolgáltatásra kötelezettek az egymás közötti ügyletekről számlázó programmal kiállított 100 ezer forint feletti áfatartalmú számláikra vonatkozóan, amely teljesítését segíti az online adatszolgáltató program. A megoldás előnye, hogy csoportosan lehet a számlákat betölteni a programba, amely elvégzi a szükséges XML fájlok elkészítését és riportálását. Ezzel jelentős adminisztrációs terhetől szabadulhatnak meg az adózók.<sup>37</sup>

A második ilyen informatikai megoldás, a T.R.U.S.T. (Tax Return Unified Support Tool) egyfelől az úgynevezett belföldi összesítő nyilatkozat M lapjainak kitöltését végzi el – amelyet az adóalanyoknak 2018. július 1-től a 100 ezer forintot elérő vagy meghaladó áfatartalmú belföldi beszerzéseire, valamint a nyomdai úton előállított nyomtatvány használatával kibocsátott értékesítéseire kell elkészíteni –, ezzel elkerülve az elütéseket és a manuális hibákat. Másfelől ezzel a programmal az áfabevallás kitöltése is teljes mértékben automatikussá tehető, amely során excel fájlból készíti el a bevallást. Többszörös ellenőrzést követően a program olyan formátumba alakítja át a bevallást, amely közvetlenül feltölthető a NAV programjába.

A harmadik ilyen okos megoldást az ún. EKÁER Tool, amellyel a korábban már említett EKÁER-bejelentések válnak teljeskörűen automatizálhatóvá.<sup>38</sup> Az előzőekhez hasonlóan a program elkészíti az EKÁER-bejelentést, ráadásul a hibás tételeket áttekinthető formában össze is gyűjti. Továbbá az adózó számára folyamatos visszakeresési lehetőséget biztosít a tárolt adatokból.

Az adókötelezettségek teljesítésére, mint láttuk, immár számos megoldást kínálnak, amely jelentősége abban áll, hogy ezáltal kevesebb papíralapú ügyintézésre kerül sor, amely környezetvédelmi hatását tekintve is fontos, nem beszélve a gyorsabb ügyintézésről, az esetleges postaköltségről, illetve a személyes ügyintézésessel járó munkaidő költségéről, utazásról. Azaz a költséghatékonyság és az adminisztrációs terhek csökkentése mellett megjelenik a környezetvédelem szempontja is. Ez pedig véleményem szerint még csak a kezdet, mivel az ilyen és hasonló programok, applikációk számszerű növekedése várható, amely a meglévő rendszerekre építkezve, a kor technológiáját felhasználva intelligens adózási rendszereket hozhat létre.

## 5. ZÁRÓ GONDOLATOK

Beszélhetünk-e tehát okos adózásról a hazai adórendszerben? – vetődhet fel a kérdés a leírtak alapján. Úgy vélem, még ha kezdetlegesen is, de igen. Mint láthattuk az okos adórendszer alapja az egyes okos megoldások kifejlesztésében, bevezetésében áll. Az általam tárgyalt három aspektus szubjektív kiindulási pont volt a fogalom és a téma értelmezéséhez, definiálásához. Tehát a tanulmány célja nem az okos adózás teljes körű tárgyalása volt, inkább annak a vizsgálata, hogy a smart meg-



oldások hogyan, s miképp jelenhetnek meg az adózás során, különösen a hazai gyakorlatban. Így a technikák, megoldások bemutatásával nem törekedtem teljességre, csupán a jelenség bizonyítására szolgálnak. A téma fontosságának felismerését indokolja, hogy a jogalkotásnak lépést kell tartani a technológia által kínált lehetőségekkel, és így az adójognak is. Különösen azért, mert az adózás jelentős költséget mér az adózóra, amelynek negatív gazdasági, társadalmi és környezeti hatása lehet. Ezek minimalizálása a jogalkotó feladata is. Ebben állhat az okos adózás támogatása, és egy okos

adórendszer kiépítése. Erre vonatkozóan még kevés információval rendelkezünk, de az már biztos, hogy számos lehetőség és alternatíva kínálkozik, amely megvalósításra vár. Nem is olyan sokára, a jövőben, talán okos telefonunkon egy platformon keresztül rendezhetjük adózással kapcsolatos ügyinket, s naprakészen láthatjuk adóegyenlegünket, adófizetési és egyéb adókötelezettségeinket, vagy akár pár kattintással megfizethetjük az esedékes dót, a vagyonszerzési vagy az eljárási illetéket.

## Jegyzetek

- 1 A tanulmány a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgáltat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében, a Nemzeti Közfoglalkoztatási Egyetem és a Debreceni Egyetemen működő DE ÁJK Állami Erőforrások Államtudományi Kutatóműhely együttműködésével készült. A projektirány elhelyezésére I. Horváth M. Tamás és Bartha Ildikó (szerk.): Az ágazati közszolgáltatások rendszertanáról. In: Közfoglalkoztatások megszervezése és politikái. Merre tartanak? Dialóg Campus, Budapest 2016. 25–37. o.
- 2 Richard Bird: Smart Tax Administration. *World Bank – Economic Premise Issue* 36. October 2010. 1–5. o.
- 3 European Commission: Smart Taxation. A Winning Strategy. 18 September 2015. <http://ec.europa.eu/avservices/video/player.cfm?ref=1108968> (2018.05.14.)
- 4 European Commission: i. m.
- 5 Az angol smart szó eredeti jelentései lehetnek: talpraesett, gyors felfogású, agyafúrt, furfangos, körmönfont, élénk eszű, szellemes, okos.
- 6 A fogalom forrás: <http://seap.hu/glossary/smart-city/> (2018.05.14.)
- 7 2012/27 EU irányelv.
- 8 A smart tax policy önálló weblappal rendelkezik az Amerikai Egyesült Államokban, amely az alábbi linken érhető el: <http://smarttaxpolicy.com/> (2018.05.14.)
- 9 L. például okos város, okos házak, okos mérés, okos telefon stb.
- 10 European Commission: i. m.
- 11 Richard Blundell brit közgazdással Csurgó Dénes készített interjút, amelynek összefoglalója „Nem egykulcsos, hanem okos adórendszer kell” címmel jelent meg az Index című elektronikus sajtó oldalán 2016. 12. 31-én. Az áttekinthetőség kedvéért a továbbiakban Blundell: i. m. formában került idézésre a mű. [https://index.hu/gazdasag/2016/12/31/richard\\_blundell\\_interju/](https://index.hu/gazdasag/2016/12/31/richard_blundell_interju/) (2018.05.14.)
- 12 Blundell: i. m.
- 13 Az igazságosság kérdése persze relatív, attól függően, hogy kinek a szemszögéből vizsgáljuk, és a méltányosság milyen szintjét ismeri el a jogalkotó.
- 14 Blundell: i. m.
- 15 Arthur Pigou brit közgazdász nyomán.
- 16 Bartha Ildikó – Nagy Zoltán: Energiaadó vagy valami más? A környezetvédelmi közterhek hatásmechanizmusáról. *Közjavak* 2017. 3. sz. 7–10. o.
- 17 Bartha – Nagy: i. m. 8. o.
- 18 Ezekről l. részletesebben Nagy Zoltán: Az adópolitika szabályozási eszközei szolgáltatási szempontból. In: Közfoglalkoztatások megszervezése és politikái. Merre tartanak? (szerk. Horváth M. Tamás – Bartha Ildikó). Dialóg Campus, Budapest 219–230. o.
- 19 N. Gregory Mankiw: Smart Taxes: An Open Invitation to Join Pigou Club. *Easter Economic Journal* 2009. 35. sz. 14–23. o.
- 20 Hógye Mihály: Az adózás alapelvei. In: *Közösségi pénzügyek* (szerk. Juraj Nemec – Glen Right). Aula Kiadó, Budapest 2000. 162–177. o.
- 21 Ilyen rendszer működik például Bulgáriában és Horvátországban is.
- 22 A kötelező adatszolgáltatás körét a pénztárgépek műszaki követelményeiről, a nyugtakibocsátásra szolgáló pénztárgépek forgalmazásáról, használatáról és szervizeléséről, valamint a pénztárgéppel rögzített adatok adóhatóság felé történő szolgáltatásáról szóló 48/2013. (XI. 15.) NGM rendelet tartalmazza.
- 23 A tapasztalatokról l. az alábbi cikket: [https://www.napi.hu/ado/meghokkonto\\_reszletek\\_de-rultek\\_ki\\_a\\_nav\\_csodafegyverrol.612025.html](https://www.napi.hu/ado/meghokkonto_reszletek_de-rultek_ki_a_nav_csodafegyverrol.612025.html) (2018.05.14.)
- 24 Ezt az adatot természetesen korrigálni szükséges a fogyasztás általános növekedésével is, amely szintén hozzájárult az eredményhez.
- 25 A részletszabályokat az élelmiszer-értékesítést kezelő személyzet nélkül végző automaták műszaki követelményeiről, az automaták üzemeltetéséről és szervizeléséről, valamint az automatákban rögzített adatoknak az állami adó- és vámhatóság felé történő szolgáltatásáról szóló 31/2016. (IX. 2.) NGM rendeletben találjuk.
- 26 Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (továbbiakban: Art.) 107. §.
- 27 5/2015. (II. 27.) NGM rendelet, illetve az EKÁER működésével összefüggésben a kockázatos termékek meghatározásáról szóló 51/2014. (XI. 31.) NGM rendelet.
- 28 Art. 7. § 14. pont.
- 29 Az alábbi linken rögzíthető a szállítás, illetve további információk is elérhetők a működéséről: <https://ekaer.nav.gov.hu/> (2018.05.14.)
- 30 Bővebb információk a tervezetről itt érhetők el: <https://www.nav.gov.hu/nav/szja/szja> (2018.05.14.)
- 31 A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 11–13. §.
- 32 <http://www.eucont.hu/19-erdekess/76-nav-os-applikacio-az-okostelefonokra> (2018.05.14.)
- 33 A szolgáltatás leírása az ügyfélkapun: <https://ugyintezes.magyarorszag.hu/szolgáltatások/efo.html> (2018.05.14.)
- 34 Az applikáció részletes leírása: <http://www.nisz.hu/efo2015/> (2018.05.14.)
- 35 PricewaterhouseCoopers Könyvvizsgáló Kft. és a PricewaterhouseCoopers Magyarország Kft. rövidítése.
- 36 2017. évi LXXVII. törvény.
- 37 <https://www.pwc.com/hu/hu/szolgáltatások/adotanacsadas/smarttax.html> (2018.05.14.)
- 38 <https://www.pwc.com/hu/hu/szolgáltatások/adotanacsadas/smarttax.html> (2018.05.14.)



# KÖZJOGI SZEMLE

**ORBÁN ENDRE**  
Quo vadis,  
„alkotmányos identitás”?  
1. oldal

**HORVÁTH M. TAMÁS -  
SZILÁGYI JÁNOS EDE -  
BARTHA ILDIKÓ**  
Hó és sár: a víz mint  
érték vagy érdek.  
Képzelt beszélgetés  
a víz jogalanyisága  
felvetésének ürügyén  
14. oldal

**HOFFMAN ISTVÁN:**  
Szociális jog  
és az alaptörvény.  
Az államcél és annak  
teljesülése  
20. oldal

**RAB HENRIETT**  
A new governance  
elmélet szerepe  
a foglalkoztatásban  
29. oldal

**KECSŐ GÁBOR**  
Az Alaptörvény hatása  
az államháztartási jogra  
- különös tekintettel az  
eladósodás fékezésére  
35. oldal

**BORDÁS PÉTER**  
Smart taxation:  
okos adózás a hazai  
adórendszerben  
47. oldal

**BALOGH ÉVA**  
A precedens jellegű  
bíráskodás elemei  
az Emberi Jogok Európai  
Bírósága gyakorlatában:  
a közszereplők túrési  
kötelezettségének  
fokozatossága  
53. oldal

**SEBESTYÉN ANDREA**  
Az Isztambuli Egyezmény  
alapelvei.  
Válaszképpen Gyöngyösi  
Zoltán tanulmányára  
61. oldal

**STÁNICZ PÉTER**  
Szabályozási deficit  
és diszkrimináció  
a névváltoztatási  
eljárásban:  
az Alkotmánybíróság  
döntése egy transz-  
szexuális menekült  
ügyében  
69. oldal

**HOFFMAN ISTVÁN -  
PAPP DOROTTYA -  
BURJÁN EVELIN -  
CSEH KRISTÓF BALÁZS -  
DANCS TAMÁS -  
JUGOVICS ANDREA -  
KISS ANITA -  
LÉVAY MELITTA -  
MATOS LILLA -  
MOLNÁR CSABA -  
NÉMET NOÉMI -  
ÖKRÖS DÁVID -  
VASAS ZSOLT RENÁTÓ**  
Fakultatív feladatok  
összehasonlító vizsgálata  
- magyarországi  
és szlovéniai  
önkormányzatoknál  
71. oldal

**BÁRÁNDY GERGELY**  
Törvényalkotási reform  
a kétharmad elvesztése  
után, s közvetlenül azelőtt  
(2014-2018)  
83. oldal

3

XI. évfolyam,  
2018. szeptember  
www.hvgorac.hu

**hvgorac**

TEMATIKUS JOGI SZAKLAPOK